

MISR PIRAMIDALARI NAFOSATI**Shahlo Jumaboyeva**

*Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
Arxitektra yo'nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada "Dunyoning yeti mo'jizasi" dan biri Piramidalar haqida ma'lumotlar chop etilgan. Piramidalar qurilishidagi o'ziga hos jozibasi borligi va bu haqida ko'plab olimlar izlanoshlar olib borishganliklari, uch hukumdor uchun barpo etilgan piramidlar, musiqasi madaniyati to'g'risida bayon qilingan.*

Annotation : *This article contains information about one of the "Seven wonders of the world" - the pyramids. The pyramids, built for the three rulers, and the culture of their music tell us that pyramids have their own special charm in construction and that many scientists have researched.*

Аннотация : *В этой статье опубликована информация об одном из "Семь чудес света" - пирамидах. О том, что пирамиды имеют свое особое очарование в строительстве и о чем проводили исследования многие ученые, рассказывают пирамиды, возведенные для трех правителей, о культуре их музыки.*

Kalit so'zlar : *Qadimgi Misr, piramidalar qurilishi, Mark Tven, Memfis shahri, musiqa madaniyati.*

Key words : *Ancient Egypt, the construction of the pyramids, Mark Twain, the city of Memphis, musical culture.*

Ключевые слова : *Древний Египет, строительство пирамид, Марк Твен, город Мемфис, музыкальная культура.*

Kirish

Qadimgi Misr fir'avnlari kelajakdagi hayotini uning tanasi qanchalik yaxshi saqlanishiga bog'liq deb hisoblagan. Shuning uchun o'limidan so'ng ularning jasadi balzamlanib, mumiyolari ulkan toshpalaxsalar ostidagi ichki yashirin xonalarga joylashtirilgan. Dafn joyini qaroqchilardan yashirish uchun hatto ichki yo'laklar ham toshlar bilan berkitilgan. Bunday ulkan inshootning qurilishi aql bovar qilmas muhandislik san'atining namoyishidir. Masalan, katta piramida qurilishida 100 ming qul taxminan 20 yil davomida ishlagan. Har bir tosh blokning balandligi 7 m, eni esa 5,5 metr bo'lgan. Hech kim piramidalarning aniq yoshini bilmaydi. Iso alayhissalom tug'ilishidan ming yil

oldin ham ular qadimiy va sirli edi. Giza shahridagi katta piramidaning barpo etilishi fir'avn Xeopsning 4-sulolasi davriga (miloddan avvalgi 2900-yil) to'g'ri keladi. Piramidalar maqsadiga ko'ra maqbaralardir.

Asosiy qism

Piramidalar qurilishida tosh konlaridan Nil daryosi bo'ylab maxsus qayiqlarda olib kelingan ohaktosh va granit ishlatilgan. Buni bahorgi toshqin paytida faqat uch oy davomida qilish mumkin bo'lgan, ya'ni qurilish uchun zarur bo'lgan plitalarni olib kelish uchun 20 yil ichida 500 000 bor shunday qatnovni amalga oshirish kerak bo'lgan. Qayiqlardagi bloklar tosh yotqizilgan yo'l orqali piramida bilan to'g'ridan to'g'ri bog'langan maxsus platformaga tushirilgan. Keyin har biri ikki tonnaga yaqin og'irlikdagi bloklar bir guruh qullar tomonidan maxsus chanalarga ortilgan. Shundan so'ng qullarning boshqa guruhi arqonlar yordamida tekis yo'l bo'ylab, ulkan toshni qurilish maydonchasiga sudrab borgan. Bu jarayon har bir tosh bloki bilan takrorlangan. Katta piramidada ularning jami soni taxminan 2 300 000 ta. Piramida yuksala borgan sari ulkan qiya yo'l ham qurilgan. Ular orqali qullarning katta guruhi bloklarni yangi qurilish qavatiga olib borgan. Qadimgi yunon tarixchisi Herodot piramidalar qurilishining mohiyati haqida shunday degan : "Misrlilar o'z fir'avnlarini ilohiy kuch sifatida ko'rganlar, shuning uchun ular o'z hukmdorlariga abadiy hayot berish uchun piramidalarni qurishgan." Qadimgi yunoniston tarixiga asoslanib Misrlilar magiya ishonishganliklarini ham aytib o'tish mumkin. Magiya - afsungarlik insoning tabiatdagi narsa, hayvonlar va boshqa kishilarga ta'sir etishiga ishonchga asoslangan, bevosita afsonalar bilan bog'langan.

Piramidalar qurilish jihatidan ham murakkab ko'rinish jihatiga ega bo'lib ko'plab olimlar bu mavzu bo'yicha izlanishlar olib borishgan. Piramidaning ulkan ohaktosh bloklaridan tashkil topgan har bir qatori bir-biriga zich terilgan. Bloklarning tekis yuzasi ularni sementdan ham mahkamroq biriktirgan. Piramida o'rtasiga ishlov berilmagan bloklar joylashtirilgan, yuzaga yaqinlashgan sari ishlov berish sifati oshgan. Nihoyat ohaktosh plitalarining old yuzasi shu qadar astoydil silliqlanganki, hatto ularning tutashgan joylari deyarli ko'rinmas bo'lgan. Qoida tariqasida piramida o'tish joylari bilan bir-biriga bog'langan, 3 ta ichki xonaga ega bo'lgan. Amerikalik yozuvchi Mark Tven Piramidalarning hayratlanarliligini va ularning jozibali sirlari borligi haqida shunday degan: "Piramidalar hayratlanarli, ammo insoniyatni yanada hayratda qoldiradigan narsa – bu ularni qanday qilib qurishganini hali ham bilmashimiz". O'tgan ming yillar davomida ko'pdan ko'p shaharlar va

davlatlar vayronaga aylanib yo‘q bo‘lib ketsada, insoning aqlini shoshirib qo‘yishga qodir bu piramidalar vaqtdan qo‘rqmagan hali hamon o‘z chiroyini va qaddini bukmay tik turishibdi.

Eng mashhur piramidalar Memfis shahri yaqinidagi uch fir‘avn – Xufu, Xafra, va Menkaura uchun bunyod etilgan. Eng katta piramida ham Xufu uchun bunyod etilgan. Xufu piramidasining to‘rt tomoni deyarli mukammal ravishda shimol, janub, sharq va g‘arb tomonlarga yo‘naltirilgan. Bu qadimiy muhandislar uchun katta yutuq edi. Xufu piramidasi taxminan 2,3 millionta tosh blokdan iborat bo‘lib, har biri o‘rtacha 2,5 tonna og‘irlikka ega. Ba’zi bloklar esa 15 tonnagacha yetadi. Ba’zi piramidalarda hali ham ochilmagan yoki yangi topilgan yashirin xonalar mavjud. 2017-yilda olimlar Xufu piramidasida 30 metrlik noma‘lum bo‘shliqni aniqlashgan. Napoleon Bonapart (Fransuz sarkardasi), Giza piramidalariga qarab shunday degan : “Askarlar, bu piramidalarning tepasida ming yillik tarix sizlarga boqmoqda.” (Fransuz tilida: “Du haut de ces pyramides, quarante siècles vous contemplent.”)

Piramidalar haqida detektiv romanlar muallifi Agatha Christie ham o‘z fikrini quyidagicha bayon etgan “Piramidalar – inson ongining sabr va buyuklik bilan qanday mo‘jiza yaratishga qodir ekanini ko‘rsatuvchi ramzdir.”

Musiqqa madaniyati — eng qadimgi madaniyatlardan biri. Bizgacha yetib kelgan musiqa madaniyatining ilk moddiy yodgorliklari miloddan avvalgi 3 - ming yillikka mansub. Bular turli musiqa asboblari — shiqqildoq, tartarak hamda chig'anoqlardan yasalgan hushtaklardir. Maqbaralar devorlariga ishlangan barelyeflar maishiy tur-mushda musiqa keng tarqalganiga guvoxlik beradi. Ommaviy bayramlar, diniy marosimlar, mehnat jarayonlari musiqasiz o‘tmagan. Musiqada bir ovozli musiqa rivoj topgan. Yangi podsholik davrida ko‘p ovozli musiqaning sodda shakllari ham paydo bo‘lgan. Raqslar, sahna tomoshalari, badiiy adabiyot musiqa bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan. Arfa, nay, yog‘och va jez karnay, o‘rgan, urma musiqa asboblari keng tarqalgan. Qadimgi musiqa ijrochilari — professional musiqachi — shoirlar mo‘tabar zot sanalib, firavnlarga qarindosh deb hisoblanishgan. Ellinistik va Rim davrida Musiqa o‘ziga xosligini saqlab qolgan. Rim hukmronligi barham topgach, turk, arab va boshqa xalqlar musiqa madaniyati bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan. Musiqa madaniyati taraqqiyotining yangi bosqichiga ko‘tarilgan.

Xulosa

Qadimgi Misr piramidalari — bu inson tafakkurining, e‘tiqodining va estetik didining timsoli. Ular o‘zida me‘moriy mukammallik, muhandislik dahosi va ruhiy ramziy ma‘nolarni uyg‘unlashtirgan. Bu inshootlar qadim zamonlarda

yaratilgan bo'lsa-da, bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan va ilmfan, san'at va madaniyat sohalariga ilhom bag'ishlab kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mark Lehner ,The Complete Pyramids, 1997 Bent pyramid, pp. 102 - 104. Translation into Russian
2. Dieter Arnold, The Encyclopedia of Ancient Egyptian Architecture, 2003 452 pp
3. Islomova, D. (2018). *Qadimgi sivilizatsiyalar va ularning madaniyati*. Toshkent: Fan va Texnologiya nashriyoti.
4. Azamjon o'g'li, U. A., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). Sun'iy intellekt va raqamli iqtisodiyot rivojlanishi. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 1, 73-75.
5. Ahrorjon, A., & Gafurov, X. (2023). IQTISODIY SIYOSATNING RIVOJLANISHIDA FISKAL VA PUL-KREDIT SIYOSATI. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 310-313.
6. Otto, M., & Thornton, J. (2023). CHATGPTNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI: SUN'IY INTELLEKTNING KASBIY MEHNAT BOZORIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 7, 65-71.
7. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). ISLAMIC FINANCE PROBLEMS AND SOLUTIONS: Study guide. *AMAZON PUBLICATION ISBN-13: 9798863282282*, 1, 200.
8. Axrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). TA'LIM SIFATI OSHISHIDA JSTNING O 'RNI. *YANGI O 'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 113-118.
9. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOMIY MOLIYA BARQARORLIK OMILLARI: EKONOMETRIK TAHLILLAR VA DALILLAR. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(9), 74-94.
10. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga a'zo bo 'lish uchun uzoq yo 'li va xitoy tajribasi. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 1, 43-47.
11. Акабирходжаева, Д. Р., & Абдуллаев, А. А. (2024). ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ИННОВАЦИЙ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА. *Экономика и социум*, (11-1 (126)), 729-739.
12. Akabirxodjayeva, D., & Abdullayev, A. (2024). TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARNING JAHON MOLIYA BOZORINING

RIVOJLANISHIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 89-96.

13. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ISLOM MOLIIYASI. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 188-190.

14. Turanboyev, B., Abdupattayev, A., & Abdullaev, A. (2023). INFLYATSIYANING QIMMATLI QOG'OZLAR DAROMADIGA TA'SIRI. *Yosh tadqiqot Jurnali*, 2(2), 88-100.

15. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOM BANK TIZIMI UCHUN SHARTNOMA HUQUQI VA ASOSIY TAMOIYILLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 600-613.

16. Akhrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). IMPACT, RESULTS AND CONSEQUENCES OF WTO ACCESSION ON THE EDUCATION SYSTEM. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 2(1), 6-15.

17. Abdullaev, A., & Odilova, M. (2024). The Role of WTO in Improving the Quality of Education. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 3(1), 140-148.